

SCI-CONF.COM.UA

PROGRESSIVE RESEARCH IN THE MODERN WORLD

**PROCEEDINGS OF II INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 2-4, 2022**

**BOSTON
2022**

84.	<i>Zaiets M., Mekhova I.</i> MACROECONOMIC INDICATORS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF OBTAINING EU CANDIDATE STATUS	526
85.	<i>Андросова О. Ф., Хмельковська Т. В.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ	533
86.	<i>Бабала Л. В., Колісник В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ПОСЛУГАМИ ПО ТЕХНІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ ТА РЕМОНТУ АВТОМОБІЛІВ	538
87.	<i>Василенкова А. Ю., Ярова О. А.</i> ПОБУДОВА РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГНОЗІВ (ПРОГНОЗУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПЕВНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ)	542
88.	<i>Волкова В. В., Грабовенко К. В.</i> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ РИНКОВИМ РИЗИКОМ БАНКУ	548
89.	<i>Заячук О. Г., Заячук А. М., Рудніцький О. М.</i> ВИКЛИКИ ІНІЦІАТИВИ ТРИМОР'Я	556
90.	<i>Зоря О. П., Дєєва В. В.</i> МЕТОДИ ОЦІНКИ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПАТ «ЗАПОРІЖЖЯ ОБЛЕНЕРГО»	561
91.	<i>Колодізєв О. М., Бельмас Б. А.</i> СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	565
92.	<i>Корнієнко В. В., Чала Т. Г.</i> ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ ВОЛАТИЛЬНОСТІ ОБМІННОГО КУРСУ ВАЛЮТ	574
93.	<i>Кравець І. М., Кушнірук А. О.</i> ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ	579
94.	<i>Крайнюченко О. Ф., Бєлова Т. Г.</i> ОБҐРУНТУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ У ПРОМИСЛОВОМУ МАРКЕТИНГУ	585
95.	<i>Лукаш С. М., Михайлік О. М.</i> ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ МЕДИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	592
96.	<i>Миськів Л. П., Федоренко В. О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ: ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	595
97.	<i>Нечипорук Л. В.</i> СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ БІЗНЕС-СТРУКТУРИ	604

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ
РИНКОВИМ РИЗИКОМ БАНКУ**

Волкова Валерія Валеріївна,
к.е.н., доцент кафедри
фінансів і банківської справи
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
Грабовенко Катерина Василівна
магістрант
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна

Анотація: Діяльність банків постійно супроводжується виникненням ризиків. Ринковий ризик є одним із суттєвих у банківській діяльності, а управління цим ризиком є однією із складових загальної системи. У статті розглянуто сутність ринкового ризику банку, його походження, визначено методику управління ринковим ризиком.

Ключові слова: ринковий ризик, управління ризиком, вимірювання, моніторинг, контроль, валютний ризик, процентний ризик, фондовий ризик, товарний ризик.

Ринковий ризик загрожує банку недоотриманням доходів, втратою частини своїх ресурсів або створення додаткових витрат у результаті здійснення певних фінансових операцій. Загальною ознакою банківських операцій, схильних до ринкового ризику, є здійснення їх з метою отримання спекулятивного доходу, тобто отримання доходу за рахунок різниці між цінами купівлі і продажу. Оцінюючи вартість статей балансу на основі ринкових цін, найбільшою мірою стає очевидним ринковий ризик.

Отже, ринковий ризик – це ризик втрати або недоотримання банком

доходів, пов'язаний із зміною цін на акції, процентних ставок, зміною курсів іноземних валют та вартості фінансових інструментів [1].

Для детальнішого з'ясування сутності варто дізнатися походження ринкових ризиків. Банківські ризики поділяються на внутрішні та зовнішні. До зовнішніх входять функціональні ризики, а до внутрішніх – фінансові та операційні ризики (рис. 1).

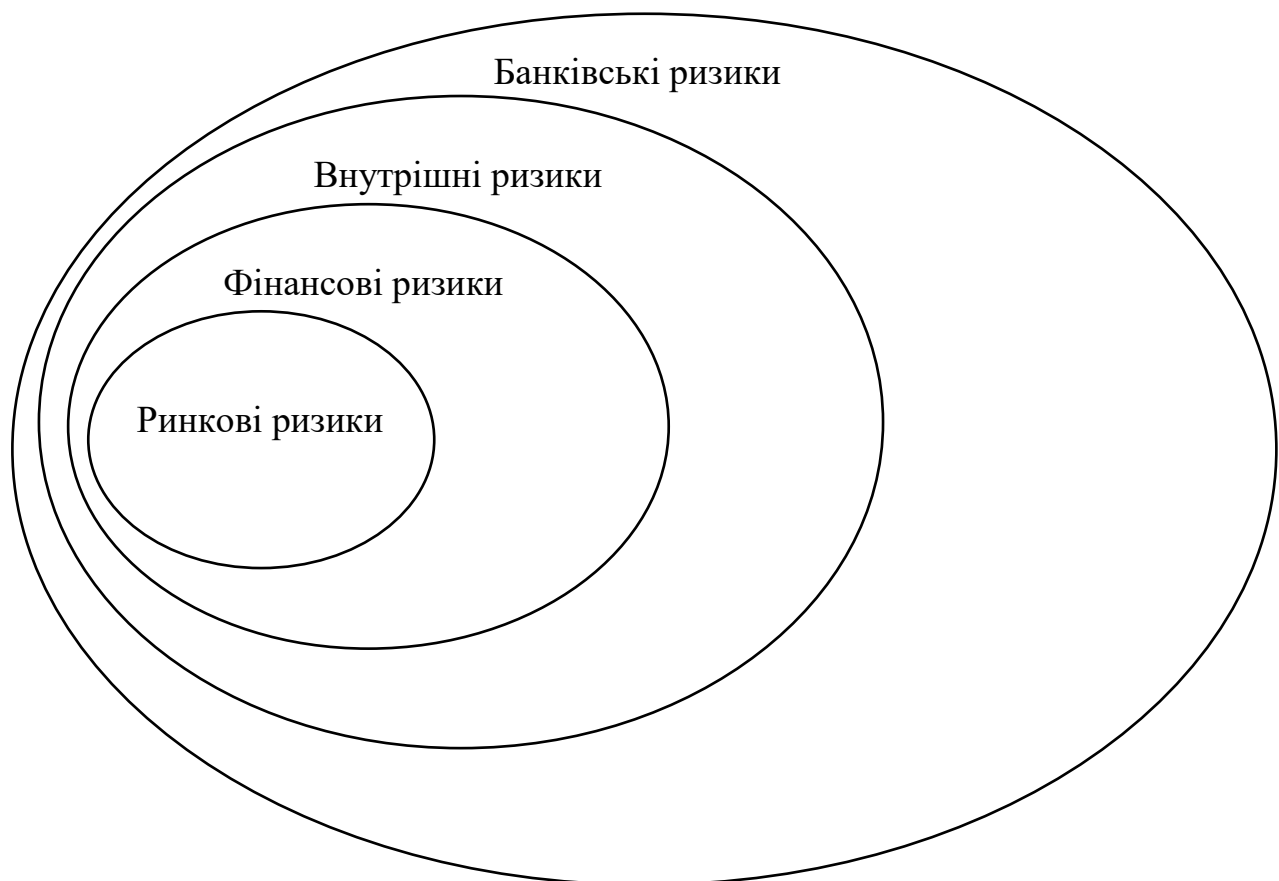

Рис. 1. Структура підпорядкування ринкових ризиків

Джерело: побудовано автором за даними [2].

Фінансові ризики включають в себе:

- кредитний ризик
- ризик ліквідності
- ринковий ризик.

Тож, ринковий ризик належить до фінансових, а це означає, що він є елементом системи ризик-менеджменту. Функція системи ризик-менеджменту полягає у впровадженні ефективної стратегії управління ризиками таким

чином, щоб фінансові ризики знаходилися в межах затверджених лімітів.

Існують різні класифікації ринкового ризику. На рисунку 2 зображено поділ ринкового ризику на певні його види.

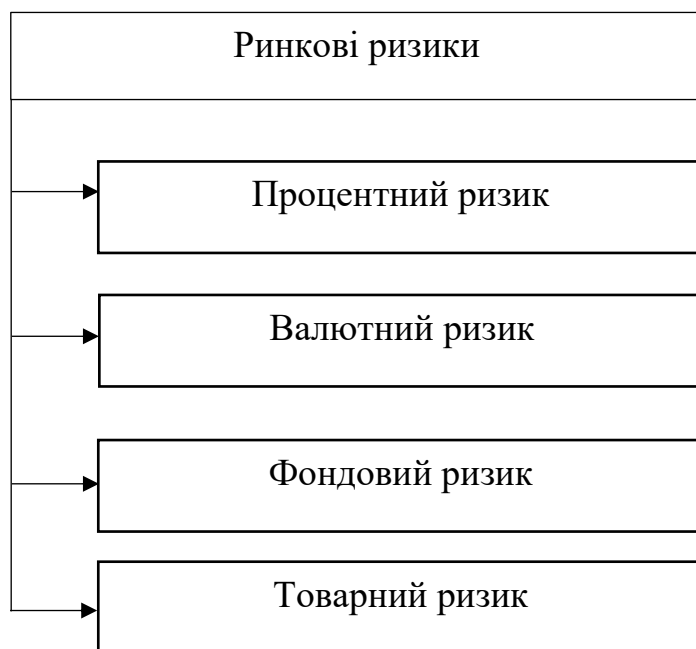

Рис. 2. Види ринкових ризиків

Джерело: побудовано автором за даними [1;3].

Одним із видів ринкових ризиків є товарний. Товарний ризик – ризик, що виникає у зв’язку із несприятливими змінами вартості товарів на ринку, у тому числі дорогоцінні метали, окрім золота, які входять в торгову книгу банку.

Фондовий ризик пов'язаний із зміною ринкових котирувань цінних паперів та похідних фінансових інструментів на фондових ринках. Цей вид ринкового ризику несе за собою втрати очікуваного доходу та інвестованих коштів. Процентний ризик пов'язаний зі зміною рівня ринкових процентних ставок. Валютний ризик виникає в результаті неочікуваних коливань цін на банківські метали, що можуть призвести до виникнення втрат і курсів іноземних валют. Побудувати ефективну систему валютного ризик-менеджменту неможливо не розуміючи взаємозв'язків між видами валютного ризику банку, які можуть нейтралізувати або підсилювати вплив на банківську діяльність. Таким чином, визначивши основні види ринкового ризику та причини виникнення, банк в змозі підібрати найбільш правильний

метод оцінки того чи іншого виду для більш ефективного управління.

На сьогодні не існує єдиної і загальної методики управління ризиками, кожен банк має обрати підходящу для себе стратегію виявлення ризиків, їх мінімізації та моніторингу [4]. Розглянути запропоновану методику управління ринковим ризиком можемо на рисунку 3.

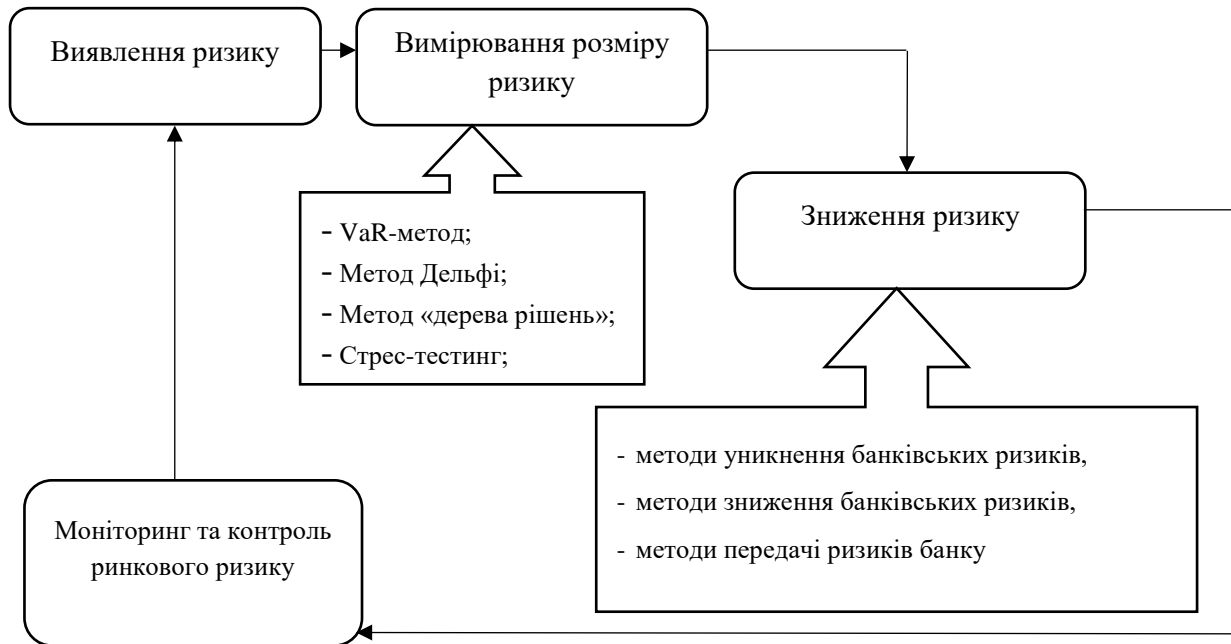

Рис. 3. Методика управління ринковим ризиком

Джерело: побудовано автором за даними [5;6].

Відповідно до рисунка 3 можна сказати, що виявлення ризику пояснюється визначенням вже наявних ризиків чи ризиків, які можуть виникнути при веденні банківської діяльності. На цьому рівні потрібно визначити не лише наявний ризик, але й причини, що призвели до його появи. Потрібно визначити ті сфери діяльності, що найбільше піддаються цьому ризику.

Вимірювання ризику ґрунтується на якісній та кількісній оцінці ризику. На цьому етапі визначають рівень ризику та його обсяг. Під час оцінки визначають, яких збитків може зазнати банківська установа при реалізації даного ризику і чи окупиться цей ризик прибутковістю банку. Є певні методи оцінки ринкового ризику, кожен з яких має свої плюси та мінуси. Перевагами Стрес-тестингу та GAP-аналізу є те, що вони містять у собі можливості

факторного аналізу параметрів, а також високу ефективність оцінки в кризових умовах. Недоліком є їх трудомісткість. Переваги методу Дельфі та методу «дерева рішень» є ефективність при відсутності достовірної інформації чи її недостатності; висока ефективність оцінки в умовах кризи. Недоліком є суб'єктивний характер. Перевагою VaR-методу є досить високе визначення розмірів збитку і ймовірності їх виникнення в майбутньому в інших умовах. До недоліків відносять: необхідність обробляти великий обсяг статистичної інформації та малоефективність оцінки в кризових умовах.

Наступною складовою управління ризиками є інструменти та засоби за допомогою яких можна знизити ризик або ж його уникнути. Методи управління банківськими ризиками включають в себе:

- методи уникнення банківських ризиків,
- методи зниження банківських ризиків,
- методи передачі ризиків банку

Методи уникнення ризиків банку означають відмову від видів діяльності, які є досить ризиковими. Такі методи не зовсім ефективні, адже тоді банк відмовляється від прибутку, який може отримати впроваджуючи той чи інший вид діяльності. Банк свідомо відмовляється від можливого прибутку в майбутньому, щоб уникнути появи певних ризиків, що можуть призвести до великих збитків, погіршити теперішній фінансовий стан банку. В першу чергу, банківська установа намагається втриматись на теперішньому рівні прибутковості, який дозволить стабільно вести свою діяльність. Але, можливе виникнення певної ситуації, в якій банк відмовляється від введення деяких інновацій та нових продуктів, а також проєктів, що є занадто ризиковими, в той час як конкурентні банки користуються ними, і ринок має потребу в таких продуктах. В такому разі банк втрачатиме своїх клієнтів і може стати не досить конкурентоспроможним на ринку банківських послуг.

Методи зниження банківських ризиків ґрунтуються на зменшенні впливу ринкового ризику на прибуток банку і на його діяльність, а не на уникненні ризику. Ці методи допомагають зменшити негативні наслідки від появи

ринкового ризику. До них відносять лімітування, резервування, диверсифікацію, удосконалення.

Говорячи про удосконалення, мають на увазі поліпшення організаційно-технічної роботи банку. У покращенні роботи вбачають вдосконалення організаційної структури, більш кваліфікований персонал, а також введення новітніх технологій та нових технічних засобів. Все це разом може знизити появу ризику.

Лімітування веде за собою встановлення лімітів для здійснення операцій. Відбувається це з метою попередження отримання збитків. Ліміти можуть встановлюватися відносно окремих контрагентів, повноважень працівників банку, операцій що здійснюються, банківських продуктів, а також до портфеля цінних паперів. Лімітування здійснюється відповідно до встановлених регулюючими органами нормативи банківської діяльності. Також банки можуть самостійно встановлювати ліміти.

Метою диверсифікації є запобігання перевищеної концентрації однотипних операції або ж цінних паперів. Банк розподіляє ризик, коли розосереджується на різних сферах діяльності. Банківські установи здійснюють диверсифікацію: кредитного портфеля, портфеля цінних паперів, джерел залучення коштів, валютного кошика.

Для відшкодування втрат банку, що можуть виникнути в результаті ринкового ризику, стає можливим використання методу резервування. Порядок формування резервів, а також їх визначення та зберігання встановлюється єдиними нормативами для усіх банків. Національний банк України може встановлювати диференційовані нормативи обов'язкового резервування для різних видів зобов'язань.

Контроль ризику означає визначення банком власних процедур, стратегії і прийняття рішень, що допоможуть обмежити вплив ризику або його виключити повністю.

Відстежуючи джерела виникнення ризику, аналізуючи показники, банк таким чином проводить моніторинг ризику. Цей інструмент дозволяє вказати на

можливість виникнення нового або повторну дію виявленого раніше ризику.

Висновки. Як елемент системи ризик-менеджменту банку, ринковий ризик потребує оцінки та ефективного управління. Через складність банківського сектору, системи управління ринковим ризиком вимагає постійного удосконалення. Банк повинен мати чітко сформульовані методики та процедури регулювання ринкових ризиків та управління ними. Система виміру ринкових ризиків, що застосовується банком, повинна враховувати всі джерела ринкових ризиків та дозволяти оцінювати вплив різних факторів на доходи та економічну вартість банку. Методика повинна чітко вимірювати схильність банків до ринкових ризиків та визначати можливі надмірні ризики. Важливо, щоб банк зміг забезпечити виконання цих вимог. У разі невчасного виявлення або ж неправильної оцінки ринкового ризику банк може понести великі втрати та недоотримання запланованого доходу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національний банк України URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/uprovadjeno-vimogi-do-rozrahunku-bankami-minimalnogo-rozmiru-rinkovogo-riziku> (дата звернення: 18.10.2022 р.)
2. Система ризик-менеджменту в банках: теоретичні та методологічні аспекти: монографія. За ред. В. В. Коваленко. Одеса: ОНЕУ, 2017. 304 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6711> (дата звернення: 20.10.2022 р.)
3. Оцінка та управління ринковим ризиком комерційного банку К. С. Панченко. Київ, 2018 URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2018/11.pdf (дата звернення: 20.10.2022 р.)
4. Управління ризиками банків : монографія у 2 томах. А. О. Єпіфанов, Т. А. Васильєва, С. М. Козьменко. Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. 299 с. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/50096/5/Otroshchenko_Formuvannia_profesiinoi_kompetentnosti.pdf;jsessionid=0743960DDA4DCA0B97C1CFDA6F443C39 (дата звернення:

21.10.2022 р.)

5. Фінансові ризики банків: теорія та практика управління в умовах кризи: монографія. В. В. Бобиль; Дніпропетр. нац. ун-т залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. Дніпропетровськ, 2016. 300 с. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/9572/1/Bobyl.pdf> (дата звернення: 23.10.2022 р.)

6. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»: Постанова Правління НБУ від 15.03.2004 р. № 104. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04> (дата звернення: 23.10.2022 р.)